

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Gelis 16.01.2021
Published /Yayınlanma 31.03.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Yavuz, Ş., Gür, B. & Yıldırım, T. (2021). Pandemi sürecinde Çorum il ve ilçe milli eğitime bağlı olarak görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği yönünden Covid-19 algılarının incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(67), 624-634.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2335>

- Dr. Öğr. Üyesi Şenol YAVUZ**
<https://orcid.org/0000-0001-6261-9296>
Hitit Üniversitesi, Osmancık Ömer Derindere MYO, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Çorum / TÜRKİYE
- Dr. Öğr. Üyesi Berna GÜR**
<https://orcid.org/0000-0002-0674-4612>
Hitit Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Çorum / TÜRKİYE
- Öğr. Gör. Tuğrul YILDIRIM**
<https://orcid.org/0000-0002-5681-6880>
Hitit Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik Bölümü, Çorum / TÜRKİYE

PANDEMİ SÜRECİNDE ÇORUM İL VE İLÇE MİLLİ EĞİTİME BAĞLI OLARAK GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ YÖNÜNDEN COVID-19 ALGILARININ İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE PERCEPTIONS OF COVID-19 IN TERMS OF OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY OF TEACHERS WORKING IN RELATION TO NATIONAL EDUCATION IN ÇORUM PROVINCE AND DISTRICT DURING THE PANDEMIC PROCESS

ÖZET

2019 yılı sonunda Çin’de ortaya çıkan ve Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization [WHO]) tarafından pandemi olarak ilan edilmesinde sebep olan Covid-19 virüsü, çalışma hayatının her iş kolunda çalışanların sağlığını olumsuz yönde etkilemiştir. Çalışanları psikolojik olarak olumsuz etkilemesiyle beraber kamu ve özel sektörde hayatın durma seviyesine gelmesine yol açmıştır. Pandemi süreci ile beraber iş sağlığı ve güvenliği uygulamalarının önemi artmış, çalışanlara yönelik koruyucu sağlık muayeneleri önem kazanmıştır. Salgının önüne geçilmesi ve etkisinin azaltılması hijyen kurallarına uyulması ile mümkündür. 1593 Sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu’nda yer alan 23.maddeye göre de ilave tedbirler alınmıştır.

Bu çalışma; Çorum İl Millî Eğitime bağlı il ve ilçelerde farklı türde okullarda görev yapan 134 öğretmenin, çeşitli değişkenlere bağlı olarak iş sağlığı ve güvenliği yönünden Covid-19 algı düzeyleri incelenmiştir. Öğretmenlerin demografik özelliklerini inceleyen ve Covid-19 algı düzeyini ölçen iki bölümden oluşan bir anket çalışması uygulanmıştır. Öğretmenlerin ankette verdikleri cevaplar “IBM SPSS Statistics 22.0” programı ile istatistiksel analizi yapılmış ve “Cronbach Alpha (α)” değeri 0,887 bulunmuştur. Bulunan değer $0.8 < \alpha < 1$ aralığında olması araştırmanın çok güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır. Çalışma sonucunda, Covid-19 algı düzeyinin öğretmenlerin yaşına, hizmet yılına ve kurumdaki görevine bağlı olarak değiştiğini, diğer etkenlere bağlı olmadığı sonucu çıkmıştır. İş sağlığı ve güvenliği yönünden yapılan uygulamaların yerinde olduğunu ancak maske ve eldivenin koruyuculuğuna güvenemediklerini belirledik. Her okulda bir sağlık çalışanın bulunması gerektiğini düşündükleri ve Covid-19’un iş kazası mı yoksa meslek hastalığı olarak mı kabul edilmesinde bir kararsızlık olduğu sonucu çıkmıştır. Uzaktan eğitime devam edilmesi ve uzaktan eğitim ile iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin de verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Anahtar kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Pandemi, Covid-19, Millî Eğitim, Çorum.

ABSTRACT

The Covid-19 virus, which emerged in China at the end of 2019 and caused it to be declared as a pandemic by the World Health Organization (WHO), adversely affected the health of employees in every business line of working life. With its negative psychological impact on employees, it has led to a halt in life in the public and private sectors. With the pandemic process, the

importance of occupational health and safety practices increased, and preventive health examinations for employees gained importance. Preventing the epidemic and reducing its effect is possible by following the hygiene rules. Additional measures have been taken according to the 23rd article of the Public Health Law No. 1593.

This work; Covid-19 perception levels were examined in terms of occupational health and safety depending on various variables in 134 teachers working in different types of schools in provinces and districts of Çorum provincial national education. A questionnaire study consisting of two parts was applied to examine the demographic characteristics of teachers and measure the covid-19 perception level. The statistical analysis of the answers given by the teachers to the questionnaire was made with the program "IBM SPSS Statistics 22.0" and the value of "Cronbach Alpha (α)" was found to be 0.887. The value found in the range of $0.8 < \alpha < 1$ proves that the study is very reliable. As a result of the study, it was concluded that the level of perception of covid-19 changes depending on the age of teachers, years of service, and their position in the institution, and it does not depend on other factors. We have determined that the applications made in terms of occupational health and safety are in place, but they cannot trust the protection of masks and gloves. It has come to the conclusion that they think there should be a health worker in every school and there is an indecision about whether Covid-19 is considered a work accident or an occupational disease. They think that it is necessary to continue distance education and to provide distance education and occupational health and safety training.

Keywords: Occupational health and safety, Pandemic, Covid-19, National Education, Corum.

1. GİRİŞ

Dünya’da her canlı bir yaşam döngüsüne sahiptir. Bu döngü aşamasında canlılarda, farklı ve çeşitli nedenlerden kaynaklı çok sayıda sağlık sorunu gözlemlenebilir. Salgın ve bulaşıcı hastalıklar etkileri açısından bu sağlık sorunları içerisinde özel önem teşkil etmektedir. Salgın kısaca; belirli bir zamanda, belirli bir nüfusta beklenenden daha fazla etki göstermesi şeklinde tanımlanabilir. Salgınların bu beklenmeyen etkileri, insanlık tarihi süresince toplumların, milletlerin, devletlerin ve tüm insanlığın hayatlarını ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan çokça etkilemiştir (Worldometer, 2020; Korkusuz, 2020).

Salgınların sosyal yaşamın aksamasına etkisi olduğu gibi iş hayatına da olumsuz etkileri olmuştur. Örnek olarak günümüzde yaşanan Covid-19 salgının etkisi ile iş yerlerinin kapalı tutulması, işletmelerin küçülmeye gitmesine ve çalışanların işlerine son verilmesine neden olmuştur. Bunun sonucunda işsizlik ödenekleri, kısmi çalışma ödeneği gibi kalemler devlet açısından artı külfetler ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Dönüşümlü çalışma sisteminde ise iş yükünün artması ve mesai saatlerinin azalmasının strese neden olabileceği tahmin edilmektedir (Arslan Durmuş, 2020).

Dünya Sağlık Örgütü’ne göre meslek hastalığı tanımı; İş yeri ortamında bulunan etkenlerin neden olduğu hastalıklardır şeklinde tanımlanırken, Uluslararası Çalışma Örgütü’ne (International Labour Organization [ILO]) göre; hastalığa neden olan etkenler içinde işle ilgili etkenlerin de bulunduğu rahatsızlıklar şeklinde tanımlanmaktadır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 14. Maddesinde ise sigortalının çalıştığı iş ve işin kapsamından dolayı tekrar eden bir sebeple veya işin yürütülmesindeki koşullar nedeniyle geçici veya sürekli olarak maruz kaldığı bedensel veya ruhsal hastalık ve engellilik halleri olarak tanımlanmıştır (Çavuş ve Akkuş, 2015). Meslek hastalığına iş hukuku açısından baktığımızda ise geleneksel ve tıbbi çerçeveden hastalık kavramından farklı olarak, çalışanın işini yapmasına engel teşkil ediyorsa meslek hastalığı olarak kabul edilebilir (Caniklioğlu, 2002).

Meslek hastalığı, iş ortamı ve işin şartlarına maruziyet sonucunda bir müddet sonunda ortaya çıkar. Başka bir deyişle iş kazası gibi ani olarak gelişmez. Örneğin; bir madende çalışmaya başlayan bir işçi, çalışmaya başladığı gün iş kazası yaşayabilir fakat meslek hastalığı geçirmez (Sümer, 2017).

Meslek hastalıkları, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’ndaki madde 107’ye göre hazırlanmış Çalışma Gücü ve Meslekte Kazanma Gücü Kaybı Oranı Tespit İşlemleri Yönetmeliği’ndeki madde 18’e göre 5 ana başlık altında sıralanabilir (Şenol, Barlas & Özdemir, 2020). Bunlar;

- 1) A sınıfı: Kimyasal nedenlerle meydana gelen meslek hastalıkları
- 2) B sınıfı: Mesleki Deri hastalıkları
- 3) C sınıfı: Pnömonyozlar ve diğer mesleki solunum sistemi hastalıkları
- 4) D sınıfı: Mesleki bulaşıcı hastalıklar
- 5) E sınıfı: Fiziksel etkenlerle meydana gelen meslek hastalıkları.

Kimyasal risk etmenlerinden kaynaklı meslek hastalıkları incelendiğinde çalışanlara hava yolu ile bulaştığı gözlemlenmektedir (Çelik, 2019). Kimyasal etmenlerden kaynaklı meslek hastalıkları ise akut ve kronik solunum sistemi hastalıkları, akut ve kronik akciğer hastalıkları, astım, sinir sistemi bozuklukları vb. olarak sıralanabilir.

Gürültü, termal konfor, titreşim ve basınç gibi fiziksel risk etmenlerine çoğu iş kolunda rastlanmaktadır. Örneğin iş makinelerinin oluşturduğu titreşimden kaynaklı “Beyaz Parmak” sendromu en bilinen fiziksel risk etmenleri kaynaklı meslek hastalıklarındandır (Yüce, 2017).

T.C. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yayınladığı Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmeliği’ne göre biyolojik risk etmenlerinin sınıflandırılması, oluşturacağı enfeksiyonun etki seviyesi açısından 4 grupta incelenir (Solmaz & Solmaz, 2017);

Grup 1 biyolojik etkenler: İnsanlarda enfeksiyona neden olma olasılığı olmayan etkenler.

Grup 2 biyolojik etkenler: İnsanlarda enfeksiyona yol açabilen, çalışanları menfi yönde etkileyebilecek, fakat topluma yayılma ihtimali olmayan, etkili tedavi ve korunma yöntemleri olan etkenler.

Grup 3 biyolojik etkenler: İnsanlarda etkili enfeksiyona sebep olan, çalışanlar için ciddi tehlike teşkil eden, topluma yayılma ihtimali yüksek olan fakat etkili tedavi ve korunma yöntemleri bulunan etkenler.

Grup 4 biyolojik etkenler: İnsanda etkili enfeksiyona sebep olan, çalışanlar için ciddi tehlike teşkil eden, topluma yayılma ihtimali yüksek olan, etkili tedavi ve korunma yöntemleri olmayan etkenler.

Biyolojik etkenler, uluslararası ticaret trafiği, hızı ve hacmi dikkate alındığında, yeni bir enfeksiyona neden olan patojen ortaya çıktığında kısa bir süre zarfında tüm dünyaya yayılabilmesi ve bir salgın başlatılabilme riski göz önünde bulundurulmalıdır. Son 20 yılda, kolera ve humma çeşitleri gibi hastalıkların tekrar artış göstermesinin yanı sıra, SARS, MERS, H1N1 ve son olarak da Covid-19 gibi yeni patojen tehditlerine maruz kalınmıştır (European Agency for Safety and Health at Work [EU-OSHA], 2007; Centers for Disease Control and Prevention [CDC], 2020; Dilaver, 2020).

Dünya Sağlık Örgütü, Covid-19 olarak adlandırdığı bu patojenin etkinliğinin erken teşhis, karantina ve enfeksiyona yakalananların takibinin sağlandığı etkin bir sistemin yürütülmesiyle önüne geçilebileceğini bildirmiştir. Bu sisteme ek olarak, salgında diğer stratejik hedefler ise enfeksiyonun yayılma hızını ve şiddetini belirlemek, enfeksiyonun etkisini azaltacak tedavi opsiyonları geliştirmek, ekonomi üzerinde oluşturduğu negatif etkiyi azaltmak ve oluşabilecek bilgi kirliliğinin önüne geçmektir (Sohrabi, Alsafi, O’neil, Khan, Kerwan, Al-Jabir & Agha, 2020; Ensari-Özay, Ölmez, Can & Ergun, 2021).

COVID-19 salgını sebebiyle turizm, havacılık, tarım ve finans endüstrilerindeki arz ve talep açısından yaşanan gerilemeler uluslararası ekonomiye büyük düşüş yaşatmıştır. Ülkelerin salgının etkinliğini azaltıp kontrol altına almak için uyguladığı sosyal mesafe, karantina ve yolculara uygulanan kısıtlamalar tüm iş kollarında iş veriminin azalmasına sebep olmuştur. Örnek olarak tarımsal ürünlerin tüketiminin çok olduğu otel, restoran ve yurtların kapalı olması tarımsal ürünlere olan talepte düşüşe neden olmuştur (Sohrabi, Alsafi, O’neil, Khan, Kerwan, Al-Jabir & Agha, 2020; Nicola, Alsafi, Sohrabi, Kerwan, Al-Jabir, Iosifidis & Agha, 2020).

Araştırmada; öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarının hangi demografik özelliklere göre değiştiğini belirlemek amaçlanmaktadır. Bu ana amaç altında şu hipotezler belirlenmiştir:

H1-Öğretmenlerin cinsiyetlerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H2-Öğretmenlerin yaşlarına bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H3-Öğretmenlerin medeni durumlarına bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H4-Öğretmenlerin aylık gelir düzeylerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H5-Öğretmenlerin kurumdaki hizmet yıllarına bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H6-Öğretmenlerin eğitim düzeylerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H7-Öğretmenlerin haftalık ders saatlerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H8-Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türüne bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H9-Öğretmenlerin Covid-19'u iş kazası olarak nitelendirmelerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H10-Öğretmenlerin Covid-19'u iş meslek hastalığı olarak nitelendirmelerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H11-Öğretmenlerin pandemi süresince psikolojik destek almalarına bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H12-Öğretmenlerin kurumdaki görevlerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

H13-Öğretmenlerin görev yaptıkları yere bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılıklar görülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Çorum İl ve İlçe Milli Eğitimde çalışan öğretmenler oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ankete katılmayı kabul eden 134 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, öğretmenlerin anket maddelerine kendi özgür iradeleriyle ve objektif olarak yanıt verdiklerini varsayarak gerçekleştirilmiştir.

2.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada verileri toplamak için anket (Google form) yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmada verilerin toplanması için hazırlanan anket 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğretmenlerin demografik bilgilerini elde etmek için 13 soru, ikinci bölümde ise öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarını belirlemek için 26 soruluk anket bulunmaktadır. Anket yönteminde "5'li Likert Ölçeği" kullanılmıştır. Anket sorularına verilen cevaplar "1: Kesinlikle hayır, 2: Hayır, 3: Kararsızım, 4: Evet ve 5: Kesinlikle evet" olarak kodlanmış ve buna göre analizler yapılmıştır.

3. BULGULAR

Anket sorularına verilen cevaplar "IBM SPSS Statistics 22.0" programı ile analiz edilmiş ve "Cronbach Alpha (α)" değeri 0.887 bulunmuştur. α değerinin $0.8 < \alpha < 1$ aralığında olması çalışmanın güvenilir olduğunu göstermektedir. Öğretmenlerin demografik verileri için elde edilen frekans ve yüzde değerler bulunmuş. Ana amaç doğrultusunda belirlenen 13 hipotezin doğruluğunu test etmek için t testi ve Anova testi ve Kruskal Wallis testi yapılmış ve elde edilen veriler yorumlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarının birbiriyle tutarlı ve anlaşılır olması öğretmenlerin anketi doğru anladığını göstermektedir. Araştırmada $p < 0.05$ değeri anlamlı farkı ifade etmektedir.

Ankete katılan öğretmenlerin demografik özellikleri tablo haline getirilmiştir. Elde edilen verilere göre ankete katılan öğretmenlerin 90'nı erkek, 44'ü kadındır. Öğretmenlerden 58 kişi 30-39 yaş, 48 kişi 40-49 yaş, 21 kişi 50-59 yaş, 4 kişi 20-29 yaş ve 3 kişi ise 60 yaş ve üzerindeki yaş grubunda yer almaktadır. Öğretmenlerden 116 kişi lisans mezunu iken, 18 kişi ise lisansüstü eğitim mezunudur. Ankete katılan öğretmenlerden 2'si 3000-4000 TL, 32'si 4000-5000 TL, 76'sı 5000-6000 TL, 12'si 6000-7000 TL ve 12'si 7000 TL ve üzeri aylık gelire sahiptir. Çalışmaya katılan öğretmenlerden 11 kişi 0-5 yıl, 13 kişi 6-10 yıl, 29 kişi 11-15 yıl, 59 kişi 16-20 yıl ve 22 kişi 30 yıl ve üzerinde görev yapmaktadırlar. Çalışmaya katılanların 119'u öğretmen, 15'i ise müdür yardımcılığı görevini yapmaktadır. Öğretmenlerden 13 kişi 10 saat veya daha az, 14 kişi 11-18 saat, 36 kişi 18-26 saat, 63 kişi 26-35 saat ve 8 kişi 35 saat ve üzerinde haftalık derse girmektedir. Öğretmenlerden 99 kişi merkezde, 35 kişi ilçede görev yapmaktadır. Öğretmenlerden 42 kişi Covid-19'u meslek hastalığı olarak tanımlarken, 92 kişi Covid-19'un meslek hastalığı olmadığını ifade etmiştir. Öğretmenlerden 8 kişi pandemi sürecinde psikolojik destek alırken, 126 kişi psikolojik destek almamıştır. Ankete katılan öğretmenlerden 120 kişi evli, 12 kişi bekâr, 2 kişi ise boşanmıştır. Öğretmenlerden 29 kişi ilkokulda, 22 kişi ortaokulda, 50 kişi lisede, 8 kişi mesleki

eğitim okulunda ve 24 kişi özel eğitim uygulama okullarında görev yapmaktadır. Ankete katılanlardan 64 kişi Covid-19'un iř kazası olduğunu, 70 kişi ise Covid-19'un iř kazası olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Veri Tablosu

CİNSİYET	N	%
Erkek	90	67,2
Kadın	44	32,8
YAŞ	N	%
20-29	4	3,0
30-39	58	43,3
40-49	48	35,8
50-59	21	15,7
60 ve st	3	2,2
EĞİTİM DÜZEYİ	N	%
Lisans	116	86,6
Lisansüstü	18	13,4
GELİR DÜZEYİ	N	%
3000-4000 TL	2	1,5
4000-5000 TL	32	23,9
5000-6000 TL	76	56,7
6000-7000 TL	12	9,0
7000 ve zeri TL	12	9,0
GÖREV SRESİ	N	%
0-5 yıl	11	8,2
6-10 yıl	13	9,7
11-15 yıl	29	21,6
16-20 yıl	59	44,0
30 yıl ve zeri	22	16,4
KADRO	N	%
Öğretmen	119	88,8
Müdür yardımcısı	15	11,2
HAFTALIK DERS SAATI	N	%
10 saat ve altı	13	9,7
11-18 saat	14	10,4
18-26 saat	36	26,9
26-35 saat	63	47,0
35 ve zeri	8	6,0
GÖREV YAPILAN YER	N	%
Merkez	99	73,9
İlçe	35	26,1
COVID-19 MESLEK HASTALIĞI MI?	N	%
Evet	42	31,3
Hayır	92	68,7
PSİKOLOJİK DESTEK ALMA	N	%
Evet	8	6,0
Hayır	126	94,0
MEDENİ DURUM	N	%
Evli	120	89,6
Bekar	12	9,0
Boşanmış	2	1,5
GÖREV YAPILAN OKUL TÜRÜ	N	%
İlkokul	29	21,6
Ortaokul	22	16,4
Lise	50	37,3
Mesleki eğitim	8	6,0
Özel eğitim uygulama	24	17,9
COVID-19 İŐ KAZASI MI?	N	%
Evet	64	47,8
Hayır	70	52,2

Öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarında demografik özelliklerden cinsiyet, eğitim düzeyi, psikolojik destek alma, kurumdaki görev, görev yapılan yerin, Covid-19'un iř kazası olup olmadığı düşüncesi ve

Covid-19'un meslek hastalığı olup olmadığı düşüncesine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için analizler yapılmıştır. Bu yedi farklı grubun homojenlik testi yapılmış ve $p > 0,05$ olduğundan grupların homojen dağıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda t testi analizi yapılarak hipotezlerin doğruluğu test edilerek veriler tablo haline getirilmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerinin Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,302$; $p = 0,113$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan öğretmenlerin cinsiyetlerinin pandemi süreci algılarında farklılığa neden olmadığı belirlenmiş ve H1 hipotezi ret edilmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin Covid-19'u iş kazası olarak tanımlamasının Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,820$; $p = 0,361$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan öğretmenlerin Covid-19'u iş kazası olarak tanımlamalarının Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olmadığı tespit edilmiş ve H9 hipotezi ret edilmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin Covid-19'u meslek hastalığı olarak tanımlamasının Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,986$; $p = 0,587$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan öğretmenlerin Covid-19'u meslek hastalığı olarak tanımlamalarının Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olmadığı tespit edilmiş ve H10 hipotezi ret edilmiştir.

Öğretmenlerin eğitim düzeylerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılığın olup olmadığını tespit etmek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,588$; $p = 0,396$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan öğretmenlerin eğitim düzeylerinin Covid-19 süreci algılarında bir etken olmadığı tespit edilmiş ve H6 hipotezi ret edilmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin psikolojik destek alıp almamalarına bağlı Covid-19 süreci algılarında farklılığın olup olmadığını tespit etmek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,362$; $p = 0,839$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan öğretmenlerin psikolojik destek almaları veya almamalarının Covid-19 süreci algılarında farklılık yaratmadığı tespit edilmiş ve H11 hipotezi ret edilmiştir.

Ankete katılan öğretmenlerin kurumdaki görevlerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılık olup olmadığını tespit etmek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,876$; $p = 0,008$ elde edilmiştir. $p < 0,05$ olduğundan öğretmenlerin kurumdaki görevlerine bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında farklılık olduğu tespit edilmiş ve H12 hipotezi kabul edilmiştir. Müdür yardımcılarının Covid-19 süreci algılarının ($\bar{X} = 4,16$), öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarından ($\bar{X} = 3,79$) daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları yerlerin Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan t testi sonucunda $t(132) = 0,951$; $p = 0,813$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğundan öğretmenlerin görev yaptıkları yerlerin Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olmadığı belirlenmiş ve H13 hipotezi ret edilmiştir.

Tablo 2: Demografik Verilerin T Testi Tablosu

Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Erkek	90	3,88	,52	132	,302	0,113*
Kadın	44	3,73	,47			
Covid-19 iş kazası mıdır?	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Evet	64	3,78	,51	132	,820	0,361*
Hayır	70	3,87	,51			
Covid-19 meslek hastalığı mı?	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Evet	42	3,79	,50	132	,986	0,587*
Hayır	92	3,85	,52			
Eğitim düzeyi	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Lisans	116	3,81	,52	132	,588	0,396*
Lisansüstü	18	3,92	,46			

Tablo 2: Demografik Verilerin T Testi Tablosu (*Devamı*)

Psikolojik destek alma	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Evet	8	3,87	,38	132	,362	0,839*
Hayır	126	3,83	,52			
Kurumdaki görev	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Öğretmen	119	3,79	,49	132	,876	0,008*
Müdür yardımcısı	15	4,16	,54			
Görev yapılan yer	N	\bar{X}	SS	Sd	t	p
Merkez	99	3,82	,51	132	,951	0,813*
İlçe	35	3,85	,52			

Öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarında yaş, medeni durum ve hizmet yıllarının etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Yaş, medeni durum ve hizmet yılları değişkenlerdeki grup varyansları homojen dağılım ($p < 0,05$) göstermediği için Kruskal-Wallis testi yapılarak hipotezlerin doğruluğu test edilmiştir. Öğretmenlerin yaşa bağlı olarak Covid-19 süreci algıları analizinde $\chi^2(4, n=132) = 10,657$; $p = .031$ elde edilmiştir. $p < 0,05$ olduğu için H2 hipotezi kabul edilmiştir. Bu analizde 60 yaş ve üzerindeki öğretmenlerin ($\chi^2 = 112,50$), diğer yaş gruplarındaki öğretmenlerden ($\chi^2 = 60,75, 57,61, 71,25, 79,95$) daha fazla Covid-19 süreci algılarında anlamlı farklılık görülmüştür.

Öğretmenlerin medeni durumlarına göre Covid-19 süreci algıları Kruskal-Wallis analiz sonucunda $\chi^2(2, n=132) = 2,750$; $p = ,253$ elde edilmiştir. $p > 0,05$ olduğu için H3 hipotezi ret edilmiştir. Öğretmenlerin medeni durumlarının Covid-19 süreci algılarında farklılık oluşturmadığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin hizmet yıllarına göre Covid-19 süreci algıları Kruskal-Wallis analiz sonucunda $\chi^2(4, n=132) = 9,982$; $p = ,041$ elde edilmiştir. $p < 0,05$ olduğu için H5 hipotezi kabul edilmiştir. Bu analizde hizmet yılı 20 yıl ve üzerinde olan öğretmenlerin ($\chi^2 = 87,95$), diğer hizmet yılı grubundaki öğretmenlerden ($\chi^2 = 58,27, 55,62, 57,50, 69,13$) daha fazla Covid-19 süreci algılarında farklılık görülmüştür.

Tablo 3. Katılımcıların Yaş, Medeni Durum ve Hizmet Yılına Bağlı Analiz Tablosu

	Yaş	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Covid-19 etkileri	20-29	4	60,75	4	10,657	,031*
	30-39	58	57,61			
	40-49	48	71,25			
	50-59	21	79,95			
	60 yaş ve üzeri	3	112,50			
	Medeni durum	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Covid-19 algısı	Evli	120	68,03	2	2,750	,253*
	Bekâr	12	69,71			
	Boşanmış	4	22,50			
	Meslek yılı	N	Sıra Ort.	sd	χ^2	p
Covid-19 algısı	0-5	11	58,27	4	9,982	,041*
	6-10	13	55,62			
	11-15	29	57,50			
	16-20	59	69,13			
	20 ve üzeri	22	87,95			

Çorum İl/İlçe Milli Eğitimde görev yapan öğretmenlerin aylık gelir, haftalık ders saati ve görev yapılan okul türüne bağlı olarak Covid-19 süreci algılarında anlamlı bir farklılığın olup olmadığını belirlemek için analizler yapıldı. Öğretmenlerin aylık gelir, haftalık ders saati ve görev yapılan okul türü grup varyanslarının homojen dağılımı test edilmiş ve $p > ,05$ elde edilmiştir. Grupların homojen dağılımından dolayı ANOVA testi yapılarak hipotezlerin doğruluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler tablolar halinde verilmiştir.

Öğretmenlerin aylık gelirlerinin Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan test sonucu $F = (4, 129) = 0,828$; $p = 0,509$ elde edilmiştir. $p < ,05$ olduğundan öğretmenlerin aylık gelirlerinin Covid-19 süreci algılarında etkili olmadığı görülmüştür.

Tablo 4. Aylık Gelir, Haftalık Ders Saati ve Görev Yapılan Okul Türüne Göre Bağlı Analiz Tablosu

Aylık gelir	N	\bar{X}	Ss		
3000-4000 TL	2	3,88	,38		
4000-5000 TL	32	3,74	,45		
5000-6000 TL	76	3,89	,54		
6000-7000 TL	12	3,81	,41		
7000 ve üzeri TL	12	3,67	,59		
Toplam	134	3,83	,51		
Aylık gelir	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	,870	4	,217	,828	,509*
Gruplar içi	33,871	129	,263		
Toplam	34,741	133			

Öğretmenlerin haftalık ders saatlerinin Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan Anova testi sonucu $F= (4,129) = 2,438$; $p=0,50$ elde edilmiştir. $p=0,05$ olduğundan öğretmenlerin haftalık ders saatlerinin Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olmadığı görülmüştür.

Tablo 5. Haftalık Ders Saatine Göre Bağlılığın Analizi

Haftalık ders saati	N	\bar{X}	Ss		
10 saat ve altı	13	4,02	,62		
11-18 saat	14	3,72	,61		
18-26 saat	36	3,80	,52		
26-35 saat	63	3,78	,45		
35 ve üzeri	8	4,24	,35		
Toplam	134	3,83	,51		
Haftalık ders saati	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	2,441	4	,610	2,438	,050*
Gruplar içi	32,300	129	,250		
Toplam	34,741	133			

Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türünün Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olup olmadığını belirlemek için yapılan Anova testi sonucu $F= (4,129) = ,739$; $p=0,567$ elde edilmiştir. $p>0,05$ olduğundan öğretmenlerin görev yaptıkları okul türünün Covid-19 süreci algılarında farklılığa neden olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 6. Okul Türüne Göre Bağlılığın Analizi

Görev yapılan okul	N	\bar{X}	Ss		
İlkokul	29	3,89	,49		
Ortaokul	22	3,84	,52		
Lise	51	3,76	,54		
Mesleki eğitim	8	4,06	,51		
Özel eğitim uygulama	24	3,80	,47		
Toplam	134	3,83	,51		
Görev yapılan okul	KT	sd	KO	F	p
Gruplar arası	,778	4	,195	,739	,567*
Gruplar içi	33,963	129	,263		
Toplam	34,741	133			

Öğretmenlerin 26 soruluk anket sorusuna verdikleri cevaplar kodlandıktan sonra her bir soruya cevap veren kişi sayısı (N), verilen cevapların ortalaması (ORT), standart sapması (SS) ve ortalama bağlı sonuçların anlamları belirlenerek tablo haline dönüştürülmüştür.

Tablo 7. Öğretmenlerin Covid-19 Süreci Algılarına Yönelik Soruları ve Sorulara Verilen Cevapların Analizi Tablosu

SORULAR	N	ORT	SS	Sonuç
1. Covid-19'dan korunmak için maske takmak önemli midir?	134	4,82	,49	Kesinlikle evet
2. Maskenin takılması, çıkarılması, kullanılması ve atılması sırasında dikkat edilmesi gereken hususları biliyor musunuz?	134	4,68	,56	Kesinlikle evet
3. Covid-19 virüsüne karşı 65 yaş üstü ve kronik rahatsızlığı olan kişilerin daha dikkat etmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	134	4,81	,45	Kesinlikle evet
4. Covid-19'un ortaya çıkması ile hijyen kurallarına bakış açınızda olumlu yönde artış oldu mu?	134	4,62	,62	Kesinlikle evet
5. Maske kullanımının uzun bir süre devam edeceğini düşünüyor musunuz?	134	4,65	,52	Kesinlikle evet
6. Covid-19 ile mücadele konusunda İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi alınması yararlı olur mu?	134	4,13	1,07	Evet
7. Okul içerisinde ve dışında yapılan temizliğin Covid-19 için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	134	3,48	1,25	Evet
8. Covid-19 iş sağlığı ve güvenliği kapsamında olduğunu düşünüyor musunuz?	134	4,23	,98	Kesinlikle evet
9. Kullanılan dezenfektanların sağlığınıza zararlı olduğunu düşünüyor musunuz?	134	3,87	,91	Evet
10. Öğrencilerle ve velilerle olan iletişiminizin sanal ortamda daha iyi olduğunu düşünüyor musunuz?	134	3,08	1,23	Kararsızım
11. Okul içi ve dışında Covid-19'a karşı mücadele kullanılan afişlerin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	134	3,71	1,09	Evet
12. Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nun Covid-19'a karşı yaptığı mücadelenin yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?	134	3,08	1,14	Kararsızım
13. Çorum ilinin Covid-19'a karşı güvenli bir bölge olduğunu düşünüyor musunuz?	134	2,77	1,09	Kararsızım
14. Covid-19 ile meydana gelen ölümlerin nedeninin vücudumuzun virüslere karşı direncinin de etkili olduğunu düşünüyor musunuz?	134	4,23	,80	Kesinlikle evet
15. Covid-19 virüsünü taşıdığınızı düşünüyor musunuz?	134	2,81	1,06	Kararsızım
16. Eğitim öğretimde sosyal ve fiziksel mesafeyi koruyabileceğinize inanıyor musunuz?	134	2,96	1,16	Kararsızım
17. Pandemi süreci sonrası her okulda uzman sağlık personelinin bulundurulması gerektiğini düşünüyor musunuz?	134	4,13	1,04	Evet
18. Covid-19 pandemisi ve hizmet içi eğitim verilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz?	134	3,62	1,21	Evet
19. Covid-19 süreci devletimize salgınlarda nüfus psikolojisi ve davranışını analiz etme konusunda farklı parametrelerin oluşumunu sağladığını düşünüyor musunuz?	134	3,85	1,01	Evet
20. Pandemi sürecinde karamsarlığa kapıldınız mı?	134	3,72	1,11	Evet
21. Pandemi sürecinde ev ortamında olmak sizi ruhsal yönden olumsuz etkiledi mi?	134	3,77	1,12	Evet
22. Pandemi sürecinde psikolojik desteğe ihtiyaç duyduunuz mu?	134	2,77	1,24	Kararsızım
23. Pandemi sürecinde uzaktan eğitim yöntemi ile konu ile ilgili iş güvenliği eğitimi almak ister miydiniz?	134	3,46	1,23	Evet
24. Covid-19 virüsüne karşı eldiven takmanın koruyucu olduğunu düşünüyor musunuz?	133	3,34	1,23	Kararsızım
25. Pandemi sürecinde konulan yasaklara uydunuz mu?	134	4,54	,73	Kesinlikle evet

4. SONUÇ

Çalışma sonucunda elde ettiğimiz verileri incelediğimizde; erkeklerin çoğunlukta olduğunu, yaş olarak 40-49 yaş grubunun aylık gelirinin 5000-6000TL olduğunu, çoğunluğun 16-20 yıl arasında hizmet yılına sahip, haftalık olarak 26-35 arasında derse girdiklerine, çoğunluğun Covid-19'u meslek hastalığı olarak tanımladığını, psikolojik destek alanların olduğunu ve Covid-19 un iş kazası ya da meslek hastalığı sayılsın diyenlerin sayısının birbirine yakın çıktığı sonuçlarını tespit ettik.

Öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarının demografik verilere bağlılığını incelediğimizde; cinsiyete, medeni duruma, kazandıkları aylık gelir düzeyine, eğitim düzeylerine, haftalık olarak girdikleri ders saatine, görev yaptıkları okul türüne, Covid-19'un iş kazası ya da meslek hastalığı olarak nitelendirmelerine, pandemi sürecinde psikolojik destek almalarına ve görev yaptıkları yerin il merkezi ya da ilçe merkezine bağlı olmadığını tespit ettik. Öğretmenlerin Covid-19 süreci algılarının yaşa, hizmet yılına ve kurumdaki yaptığı göreve bağlı olduğunu belirledik. Bu faktörlere bağlı olmasının esas sebebinin tecrübeyle ve sahip oldukları idari görevden dolayı yapmakla yükümlü oldukları yükümlülüklerinden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Diğer parametrelere bağlı olmaması ise uzaktan eğitimin olması, il ve ilçe merkezlerinde nüfusun az olması bakımından Covid-19 un öneminin tam olarak anlaşılammış olduğu düşünülebilir.

Çorum il ve ilçelerinde Milli Eğitime bağlı olarak görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği yönünden Covid-19 algılarını ve alınan tebiri incelediğimizde, birim amirlerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından yeterli önlemleri aldıklarından dolayı çalışanlarının üzerinde pandeminin etkisinin az olduğunu tespit ettik. Ortam hijyen koşullarının sağlandığı, koruyucu araç-gereçlerin temin edildiği, iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerinin faydalı olduğu, okul içi ve dışında yapılan temizliğin önemli etken olduğu sonucunu belirledik. Dünya Sağlık Örgütü'nün pandemiye karşı yaptığı mücadelenin yetersiz olduğunu ve Çorum'un kendileri için güvenli olmadığını düşündüklerini belirledik. Covid virüsünü taşıyıp taşımadıkları konusunda kararsızlar ve örgün eğitim olduğunda sosyal mesafenin sağlanamayacağını düşünmektedirler. Covid'e karşı koruyucu olarak kullanılan eldiven ve maskenin koruyuculuğundan emin değiller. Okullarda bir sağlık çalışanının bulunması gerektiğini, pandemiye karşı hizmet içi eğitimin verilmesini, karamsarlığa kapıldıklarını, evde kalmak zorunda olmalarının ruh hallerini olumsuz etkilediği sonuçlarını tespit ettik.

Öğretmenlerin, pandemi sürecindeki alınan önlemlerin iş sağlığı ve güvenliği yönünden olumlu gördükleri ancak koruyuculuğu konusunda kararsız kaldıklarını belirledik. Her okulda bir sağlık personeli bulundurulması, öğretmenlerin düzenli olarak işyeri hekimi tarafından periyodik muayenelerinin yapılması ancak 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun tam zamanlı olarak uygulanması ile mümkündür. Okul içinde kısmi zamanlı ya da tam zamanlı görev yapan iş sağlığı ve güvenliği uzmanı ve işyeri hekiminin yapacağı rehberlik ve ortam gözetimi ile öğretmenlere ve öğrencilere sağlıklı ve güvenli bir eğitim ile çalışma ortamı sağlanacaktır.

Ünal ve Bulunuz (2020) tarafından yapılan, uzaktan eğitim ile eğitim faaliyetini yürüten fen bilgisi öğretmenlerine yönelik odak görüşmesi çalışmasından elde edilen sonuç; hizmet içi eğitimlerin yapılması, eğitim sırasında öğrenci ve öğretmenlere yeterli sağlık kontrollerinin yapılması ve eğitimlerinin verilmesi şeklindedir (Ünal & Bulunuz, 2020).

Bu çalışmada elde edilen verileri destekleyici nitelikteki sonuca ulaşan Çiçek ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan çalışmada; genç ve evli olmayan ile bayan olan öğretmenlerde depresyon, ruhsal bozukluk ve anksiyete seviyelerinin yüksek olduğu ve sanal aleme fazla yoğunlaştıkları sonucu elde edilmiştir. Bu bakımdan bir işveren olan okul müdürleri ya da İlçe Milli Eğitim müdürleri tarafından öğretmenlere psikolojik destek verilmesi sağlanmalıdır. Pandemi sürecinde yaşanan durum ve kaygılar psikososyal risk etmenidir. Çalışanlar, pandemi sürecinde en fazla biyolojik ve psikososyal risk etmenlerine maruz kalmaktadır (Çiçek, Tanhan & Tanrıverdi, 2020).

Hasanhasanoğlu (2020) tarafından Covid-19 un iş sağlığı ve güvenliği yönünden işletmelere olan etkisi incelenmiştir. Pandemi sürecinde dönüşümlü çalışma programı sonucu azalan iş gücünün bireysel olarak artan iş yükü olarak ortaya çıkması; stress, çalışanlar arasında anlaşmazlık ve yönetimsel sorunların ortaya çıkması sonucu iş kazalarının meydana geldiğini ifade etmektedir (Hasanhasanoğlu, 2020). İş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışanların güvenliğinin sağlanması için proaktif yaklaşımların sayısı artırılmalı, çalışanlara daha fazla önem verilmelidir. Pandemi sürecinde çalışanlara sağlıklı, güvenli bir çalışma ortamı sağlanmalı, kamu ve özel sektör diye bir ayırım yapılmadan tüm çalışanlara yardımcı olunmalıdır.

KAYNAKLAR

- ARSLAN DURMUŞ, S. (2020). *COVID-19'un İş Kazası ve Meslek Hastalığı Bakımından Değerlendirilmesi*. İstanbul Hukuk Mecmuası, 78 (2), 363-393. DOI: 10.26650/mecmua.2020.78.2.0004.
- CANIKLIOĞLU, N. (2002). *Hastalık ve Sakatlığın Hizmet Akdine Etkisi*. İstanbul: Beta Basım Yayın.
- CENTERS FOR DISEASE CONTROL and PREVENTION [CDC] (2020). CDC Timeline [Internet]. [cited 2020 Sep 7]. Available from: <https://www.cdc.gov/museum/timeline/index.html>
- ÇAVUŞ, Ö. H. & AKKUŞ, G. (2015). Turizm Sektöründe İş Kazaları ve Meslek Hastalıklarının Analizi. *Journal of International Social Research*, 8(41),1194-1202.
- ÇELİK, T. (2019). *Türkiye'de İnşaat Sektöründe İş Kazası ve Meslek Hastalığı: Giresun Örneği*. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı
- ÇİÇEK, İ. TANHAN, A. & TANRIVERDİ, S. (2020). Covid-19 ve Eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, 1091-1104. DOI: 10.37669/milliegitim.787736.
- DİLAVER, İ (2020). *Covid-19 Pandemisi Sırasında İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamalarının Değerlendirilmesi*.
- ENSARI-ÖZAY, M. ÖLMEZ, H. CAN, E. & ERGUN, İ. (2021). Normalleşme Sürecinde Ofis Çalışmalarında Covid-19'u Önlemede Balık Kılıcı Yöntemi ile Sebep Sonuç Analizi. *International journal of advances in engineering and pure sciences (Online)*, 33(1), 111-120., Doi: 10.7240/jeps.749452
- EUROPAN AGENCY FOR SAFETY and HEALTH AT WORK (EU-OSHA), (2007). Brun E. European Risk Observatory Report. Belgium.
- HASANHANOĞLU, C. (2020). Covid-19'un İş Sağlığı ve Güvenliği Kapsamında İşletmeler Üzerine Etkileri. *Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Bilimleri Akademik Araştırmalar Dergisi*, 4(10), 11-27.
- KORKUSUZ, A. (2020). Çalışma Hayatında Covid-19 Pandemisine Maruz Kalanların Sosyal Güvenlik Açısından Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 672-693. DOI: 10.16953/deusosbil.722975
- NİCOLA, M. ALSAFİ, Z. SOHRABİ, C. KERWAN, A. AL-JABİR, A. IOSİFİDİS, C. & AGHA, R. (2020). The socio-economic implications of the coronavirus and COVID-19 pandemic: a review. *International journal of surgery*.
- SOHRABİ, C. ALSAFİ, Z. O'NEILL, N. KHAN, M. KERWAN, A. AL-JABİR, A. & AGHA, R. (2020). World Health Organization Declares Global Emergency: A Review Of The 2019 Novel Coronavirus (COVID-19). *International journal of surgery*, 76, 71-76.
- SOLMAZ, M & SOLMAZ, T. (2017). Hastanelerde İş Sağlığı ve Güvenliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 147-156.
- ŞENOL, S, BARLAS, B. & ÖZDEMİR, Y. (2020). *Türkiye'de Meslek Hastalıkları ve Tersaneler*. Journal of Humanities and Tourism Research, 10(1), 55-68.
- SÜMER, H. H. (2017). *İş Sağlığı ve Güvenliği Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ÜNAL, M. & BULUNUZ, N. (2020). Covid-19 Salgını Döneminde Yürütülen Uzaktan Eğitim Çalışmalarının Öğretmenler Tarafından Değerlendirilmesi ve Sonraki Sürece İlişkin Öneriler. *Milli Eğitim Dergisi*, Salgın Sürecinde Türkiye'de ve Dünyada Eğitim, 343-369. DOI: 10.37669/milliegitim.775521.
- YÜCE, S. (2017). *İnşaat Sektöründe İş Kazalarının Tipleri ve Kazaların Azaltılmasına Yönelik Alınacak Önlemler*. Mersin Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı.
- WORLDOMETER (2020). *Coronavirus COVID-19 Virus Pandemic Statistics*. <https://www.worldometers.info/coronavirus/#countries>, (Erişim Tarihi: 20 Nisan 2020).